

KELTAINEN KIRJASTO

ELIZABETH
STROUT

LUCY
MEREN

RANNALLA

KELTAINEN KIRJASTO

ELIZABETH STROUT:

Nimeni on Lucy Barton (2016, suom. 2018)

Kaikki on mahdollista (2017, suom. 2019)

Olive Kitteridge (2008, suom. 2020)

Pikkukaupungin tyttö (1998, suom. 2001/2020)

Olive, taas (2019, suom. 2021)

Voi William! (2021, suom. 2022)

Lucy meren rannalla (2022, suom. 2023)

ELIZABETH STROUT

Lucy meren rannalla

Suomentanut

KRISTIINA RIKMAN

tammi

80 VUOTTA

HELSINKI

Englanninkielinen alkuteos *Lucy by the Sea* ilmestyi Yhdysvalloissa 2022.

Copyright © 2022 by Elizabeth Strout

This translation was published by arrangement
with Random House, an imprint of Random House,
a division of Penguin Random House LLC.

Suomenkielinen laitos © Kristiina Rikman ja Tammi 2023

Tammi on osa Werner Söderström Osakeyhtiötä.

Painettu EU:ssa

ISBN 978-952-04-5150-9

*Omistan tämän kirjan
rakastaen ja ihailien
miehelleni Jim Tierneylle
ja väävylleni Will Flyntille –*

I
osa

Yksi

I

Monien muiden tavoin en ollut osannut odottaa, mitä tuleman piti.

Mutta William on tiedemies, hän oli nähnyt mitä oli tulossa, tarkoitan siis pikemmin kuin minä.

*

William on ensimmäinen aviomieheni, olimme naimisissa kaksikymmentä vuotta ja olemme olleet erossakin jo melkein yhtä kauan. Välimme ovat hyvät, tapaamme tuon tuosta, asumme molemmat New York Cityssä, jonne muutimme vastanaineina. Mutta koska minun (toinen) aviomieheni kuoli ja hänen (kolmas) vaimonsa jätti hänet, kuluneena vuonna olen nähnyt häntä enemmän kuin ennen.

Suunnilleen samaan aikaan kun Williamin vaimo jätti hänet, hän sai selville että hänellä on sisarpuoli Mainessa. Se selvisi internetin sukututkimussivuston kautta. William oli aina kuvitellut olevansa ainoa lapsi, joten yllätys oli tyrmistyttävä, ja hän pyysi minua seurakseen pariksi päiväksi Maineeseen etsimään siskoaan – hänen nimensä on Lois Bubar – no, me löysimme hänet, mutta hän ei halunnut tavata veljeään ja William otti sen todella raskaasti. Samalla Mainen retkellä meille selvisi myös Williamin äidistä asioita, jotka kerta kaikkiaan ällistyttivät hänet. Kuten minutkin.

Selvisi että hänen äitinsä oli lähtöisin uskomattoman köyhistä oloista, todella rutiköyhistä, vielä köyhemmistä kuin minä.

Juttu on niin, että kaksi kuukautta Maineeseen tekemämme matkan jälkeen William pyysi minua lähtemään kanssaan Caymansaarille, missä olimme lomailleet hänen äitinsä, Catherinen, kanssa vuosia sitten, ja kun tyttäreemme olivat pieniä, kävimme siellä kaikki yhdessä. Sinä päivänä, kun hän tuli kysymään, lähtisinkö hänen seurakseen Caymansaarille, hän oli ajanut pois muhkeat viiksensä ja leikkauttanut tuuhean valkean tukkansa hyvin lyhyeksi – ja vasta myöhemmin minulle valkeni, että sen täytyi johtua siitä, ettei Lois Bubar ollut halunnut tavata häntä ja siitä mitä hän oli saanut kuulla äidistään. Hän oli silloin seitsemänkymmenvuotias, mutta jotenkin minusta tuntui että hänellä oli jonkinlainen keski-ikä kriisi, tai vanhan miehen kriisi, joka johtui siitä että hänen huomattavasti

nuorempi vaimonsa oli jättänyt hänet ja vienyt heidän kymmenvuotiaan tyttärensä mennessään, ja sitten vielä sisarpuoli ei ollut halunnut tavata häntä ja äitikin oli paljastunut aivan toisenlaiseksi kuin hän oli luullut.

Joten minäpä tein näin: lähdin hänen kanssaan loka-kuussa kolmeksi päiväksi Caymansaarille.

Se oli outoa mutta mukavaa. Meillä oli omat huoneet ja me kohtelimme toisiamme ystävällisesti. William vaikuttanut vaihtelevasti tavallisesti ja näytti oudolta ilman viiksiä. Mutta toisinaan hän purskahti hillittömään nauruun. Olimme kohteliaita toisillemme ja se oli hiukan outoa, mutta miellyttävää.

Mutta palattuamme New Yorkiin aloin ikävöidä häntä. Ja Davidia, toista aviomiestäni, joka oli kuollut.

Ikävöin todella heitä kumpaakin, etenkin Davidia. Asuntoni oli niin hiljainen!

*

Olen kirjailija ja minulta ilmestyi sinä syksynä uusi teos, joten Caymansaarten matkan jälkeen lokakuun lopulla jouduin kiertelemään ympäri maata. Maaliskuun alussa minun oli määrä matkustaa myös Italiaan ja Saksaan, mutta jostain kumman syystä päätinkin varhain joulukuussa jättää matkat sikseen. Minulla ei ole tapana

peruuttaa PR-kiertueita, eikä kustantamo ollut mielis-
sään, mutta minä päätin, etten lähtisi. Maaliskuun lähes-
tyessä joku sanoi minulle: ”Olipa hyvä ettet lähtenyt Ita-
liaan, siellä on jokin virus.” Vasta silloin kiinnitin asiaan
huomiota ensimmäistä kertaa. Mutta en minä tosissani
uskonut, että se ikinä tulisi New Yorkiin.

Mutta William uskoi.

II

Kävi ilmi, että William oli soittanut maaliskuun ensim-
mäisellä viikolla tyttärillemme Chrissylle ja Beckalle ja
pyytänyt – anonut – heitä lähtemään kaupungista; mo-
lemmat tytöt asuivat Brooklynissa. ”Älkää kertoko vielä
äidillenne, mutta lähtekää. Minä selitän hänelle.” Eivätkä
he kertoneet minulle. Mikä on kiintoisaa, koska minä
olen aina luullut olevani läheinen tyttäreni kanssa, pal-
jon läheisempi kuin William. Mutta he uskoivat häntä.
Chrissyn mies, Michael, joka on pankkiiri, uskoi hänkin,
ja he suunnittelivat muuttavansa väliaikaisesti Connecti-
cutiin Michaelin vanhempien taloon – hänen vanhem-
pansa olivat Floridassa, joten Chrissy ja Michael saivat
käyttää heidän taloan – mutta Becka kieltäytyi, hän sa-
noi ettei hänen miehensä halunnut lähteä kaupungista.
Molemmat tytöt sanoivat aikoneensa kertoa minulle,
mitä oli tapahtumassa, mutta heidän isänsä sanoi heille:
”Minä kyllä huolehdin äidistä, lähtekää te nyt vain heti
pois kaupungista.”

Viikkoa myöhemmin William soitti ja kertoi minulle, enkä minä ollut niinkään kauhistunut kuin hämmennyntyt. ”He siis aikovat tosiaan lähteä?” kysyin tarkoittaen Chrissyä ja Michaelia, ja William vastasi myöntävästi. ”Kaikki joutuvat tekemään töitä kotoa käsin”, hän sanoi, enkä minä vieläkään ymmärtänyt. Hän lisäsi: ”Michaelilla on astma, hänen pitää olla erityisen varovainen.”

Sanoin: ”Ei hänellä nyt niin kamalan paha astma ole.” William oli hetken hiljaa ja sanoi sitten: ”No hyvä on, Lucy.”

Sitten hän kertoi minulle, että hänen vanha ystävänsä Jerry oli saanut viruksen ja joutunut hengityskoneeseen. Jerryin vaimokin oli saanut tartunnan, mutta hän sairasti kotona. ”Voi sentään, Pill, olen pahoillani!” sanoin vaikken vieläkään käsittänyt mitä oli tapahtumassa.

Kumma juttu miten ihmismieli kieltäytyy ymmärtämästä ennen kuin on siihen kypsä.

Seuraavana päivänä William soitti ja kertoi Jerryin kuolleen. ”Anna kun vien sinut pois kaupungista, Lucy. Sinä et ole enää nuori, sinä olet heiveröinen etkä harrasta liikuntaa. Sinä kuulut riskiryhmään. Minä tulen hakemaan sinut ja me lähemme.” Sitten hän lisäsi: ”Ihan vaan muutamaksi viikoksi.”

”Mutta entä Jerryin hautajaiset?” minä sanoin,

William sanoi: ”Ei tule mitään hautajaisia. Tilanne on tosi paha.”

”Minne me sitten mennään?” kysyin.

”Pois kaupungista”, William sanoi.

Sanoin että minulla oli sovittuja tapaamisia. Minun piti tavata kirjanpitäjäni ja kampaajallekin oli aika varattuna. William sanoi, että minun piti mennä tapaamaan kirjanpitäjää pikimmiten ja perua kampaaja ja olla valmiina lähtemään kahden päivän päästä.

En jaksanut millään uskoa, että Jerry oli kuollut. Siis ihan totta, en millään voinut uskoa sitä. En ollut tavannut Jerryä vuosikausiin, ja kenties epäuskoni johtui siitä. Mutta että Jerry oli kuollut: se ei mahtunut millään päähäni. Hän oli ensimmäisiä virukseen kuolleita New Yorkissa, mutta sitä en tiennyt silloin.

Sain varatuksi varhaisemman ajan kirjanpitäjälleni ja kampaajalle myös, ja kun menin kirjanpitäjäni toimistoon, nousin pienellä hissillä ylös: se pysähtyy joka kerroksessa ja toimisto on viidennessätoista kerroksessa, ja ihmiset tungeksivat sisään pahvisine kahvimukeineen ja seisovat sitten katsellen kenkiään kunnes jäävät pois, yksi toisensa jälkeen. Kirjanpitäjäni on iso, roteva mies, ikätoverini ja me olemme aina olleet kiintyneitä toisiimme, mikä saattaa kuulostaa hiukan oudolta, sillä emme koskaan tapaa muutoin kuin virallisissa merkeissä, mutta hän on tavallaan yksi lempi-ihmisistäni, hän on ollut minulle todella ystävällinen kaikkien näiden vuosien ajan. Kun astuin sisään hänen toimistoonsa, hän sanoi: ”Muista turvaväli”, ja vilkutti minulle ja minä tajusin, ettemme

halaisi niin kuin aina ennen. Hän laski leikkiä viruksesta, mutta minä huomasin, että se hermostutti häntä. Kun tapaamisemme päättyi, hän sanoi: ”Mikset menisi alas tavarahissillä? Minä voin näyttää missä se on. Saat olla itseksesi.” Yllätyin ja sanoin: ”Voi ei, ei se ole tarpeen.” Hän odotti hetken ja sanoi sitten: ”Okei. Hei sitten Lucy B.” ja lähetti minulle lentosuukkoja ja minä laskeuduin katutasoon tavallisella hissillä. Sanoin hänelle: ”Nähdään vuoden lopulla”, niin muistan sanoneeni. Ja sitten ajoin maanalaisella keskikaupungille kampaajalle.

En ole koskaan pitänyt naisesta, joka värjää hiuksiani – hänen edeltäjästään, joka värjäsi tukkani vuosikausia, pidin kovasti, mutta hän muutti Kaliforniaan – ja hänen tilalleen tulleeeseen kampaajaan en ole koskaan oikein saanut makua. Enkä pitänyt hänestä tuolloinkaan. Hän oli nuori ja hänellä oli pieni lapsi ja uusi poikaystävä ja sain sen vaikutelman, ettei hän pitänyt lapsestaan, hän oli kalsea ja minä ajattelin: tänne minä en tule enää koskaan.

Niin muistan ajatelleeni.

Kotiin palatessani tapasin hississä miehen, joka sanoi yrittäneensä mennä toisen kerroksen kuntosaliin, mutta se oli ollut kiinni. Hän näytti typeryneeltä. ”Viruksen takia”, hän sanoi.

*

William soitti minulle illalla ja sanoi: ”Nappaan sinut aamulla kyytiin ja sitten lähdetään.”

Kumma juttu, mutta en ollut ollenkaan huolissani, hämmästelin vain hänen sinnikkyyttään. ”Minne me sitten lähdemme?” kysyin.

Ja hän sanoi: ”Mainen rannikolle.”

”*Mainen?*” minä sanoin. ”Älä narraa! Olemmeko me menossa taas Maineeseen?”

”Minä selitän myöhemmin”, hän sanoi. ”Laittaudu nyt vain valmiiksi.”

Soitin tytöille kertoakseni mitä heidän isänsä oli ehdottanut, ja he sanoivat: ”Ihan pariaksi viikoksi vain.” Becka tosin ei ollut lähdössä minnekään. Hänen miehensä – runoilija nimeltään Trey – halusi pysytellä Brooklynissa ja Becka halusi olla hänen kanssaan.

III

William ilmaantui paikalle seuraavana aamuna; hän näytti enemmän siltä kuin vuosia aiemmin, tukka oli kasvanut ja viiksetkin alkoivat olla ennallaan – niiden ajamisesta oli viisi kuukautta – mutta eivät ne silti entisensä olleet ja minusta hän näytti vähän oudolta. Huomasin hänen pääläellaan kaljun laikun, päänahka oli vaaleanpunainen. Ja muutenkin hän vaikutti oudolta. Hän seisoi asunnossani levottomana aivan kuin minä en olisi pitänyt kylliksi kiirettä. Hän istui sohvalle ja sanoi: ”Lucy, voitaisiinko nyt lähteä?” Joten heitin muutaman vaatekappaleen

pieneen violettiin matkalaukkuun ja jätin aamiaisasiat tiskaamatta. Marie, joka käy siivoamassa asuntoani, tulisi huomenna, eikä minusta ollut kiva jättää hänelle tiskejä, mutta William hoputti lähtöä. ”Ota passi mukaan”, hän sanoi. Käännyin katsomaan häntä. ”Miksi ihmeessä minä passia tarvitsen?” kysyin. Ja hän kohautti harteitaan ja sanoi: ”Ties vaikka käytäisiin Kanadassa.” Kävin hakemassa passini ja sitten otin myös läppärini mutta laskin sen siten takaisin. William sanoi: ”Ota tietokone mukaan.”

Mutta minä sanoin: ”En ota, en minä sitä parin viikon matkalla tarvitse. iPad riittää hyvin.”

”Minusta sinun kannattaisi ottaa läppärikin”, William sanoi. En ottanut.

William otti sen mukaansa.

Menimme hissiin ja minä vedin pienen matkalaukkuni hänen autolleen. Minulla oli päällä uusi vasta ostamani kevättakki. Siinä oli tummansinistä ja mustaa ja tytöt olivat pakottaneet minut ostamaan sen kun olimme olleet muutama viikko aiemmin Bloomingdalesilla.

IV

Mutta tätä en tiennyt sinä maaliskuisena aamuna: en tiennyt, etten näkisi asuntoani enää koskaan. En tiennyt, että virus tappaisi yhden ystäväni ja yhden sukulaisistani. En tiennyt että suhde tyttäriini muuttuisi tavalla, jota en osannut ollenkaan odottaa. En tiennyt että koko elämäni muuttuisi.

Sitä en tiennyt sinä maaliskuun aamuna, kun astelin Williamin autolle pienen violetin matkalaukkuni kanssa.

V

Kun ajoimme pois kaupungista, katselin taloni eteen nousseita narsisseja ja Gracie Mansionin kukkivia puita. Aurinko lämmitti mukavasti ja ihmiset kävelivät jalkakäytävällä ja minä ajattelin: voi miten kaunis maailma ja miten kaunis kaupunki! Kaupungin ulosmenotiellä oli ruuhkaa kuten aina ja vasemmalla puolen tietä joukko miehiä pelasi koripalloa verkkoaidan ympäröimällä kentällä.

Kun olimme päässeet Cross Bronx Expresswaylle, William sanoi vuokranneensa meille talon Crosby'n kaupungista – rannikolta – ja että Bob Burgess, Pam Carlsonin entinen aviomies asui siellä ja että hän oli löytänyt meille paikan. Pam Carlson oli se nainen, jonka kanssa William oli harrastanut seksiä moneen otteeseen vuosien varrella, mutta mitäpä siitä. Mitäpä se enää merkitsi, ajattelin. Pam on edelleen ystävä Williamin kanssa ja ilmeisesti väleissä myös entisen miehensä Bobin kanssa, ja ilmeisesti Bob toimi Crosbyssa lakimiehenä ja talon omistanut nainen oli äskettäin pannut sen myyntiin. Naisen aviomies oli kuollut ja hän oli muuttanut palvelutaloon ja pyytänyt Bobia huolehtimaan kiinteistöstä. Bob sanoi, että voisimme jäädä asumaan sinne, vuokra ei ollut edes neljäsosaa minun New Yorkin -asuntoni vuokrasta ja Williamillahan oli rahaa.

”Miten pitkäksi aikaa?” kysyin uudestaan.

William viivyteli. ”Ehkä muutamaksi viikoksi.”

*

Näin jälkikäteen ajatellen oli kummallista, etten minä yksinkertaisesti tajunnut mitä oli tapahtumassa.

*

Olin ollut jotenkin masentunut viime kuukausien ajan. Mieheni oli kuollut vuotta aikaisemmin ja olen usein uuvuksissa kirjakiertueen päätyttyä, ja nyt kun minulla ei ollut enää Davidia, jolle soittaa matkan varrelta, kaikki oli tuntunut tavallista raskaammalta. Se otti kaikkein lujimmalle: enää ei ollut Davidia jonka kanssa jutella päivittäin.

Taannoin muuan tuttu kirjailija – hänen nimensä on Elsie Waters ja hänen miehensä oli kuollut vähän aikaisemmin kuin David, minkä takia me olimme erityisen läheisiä – oli pyytänyt minua kanssaan illalliselle, ja minä olin sanonut, etten juuri silloin jaksanut. Ei se mitään, hän oli sanonut, tavataan kun olet levännyt!

Muistan sen aina.

*

Matkan varrella William pysähtyi tankkaamaan auton ja kun vilkaisin takapenkille, näin läpinäkyvässä muovipussissa kirurgisia hengityssuojuksia ja laatikollisen muovihanskoja. ”Mitäs nuo ovat?” kysyin.

”Älä niistä kannu huolta”, William sanoi.

”No en, mutta mitä ne ovat?” minä tivasin ja hän sanoi: ”Anna olla, Lucy.” Mutta hän pani muovihanskan kätteensä ennen kuin tarttui bensaletkuun, kyllä minä näin. Ajattelin että hän ylireagoi kaikkeen ja pyöritin silmiäni, mutta en sanonut hänelle mitään.

*

Ja niin me ajoimme Williamin kanssa Maineen, päivä oli pitkä ja aurinkoinen ja me istuimme enimmäkseen vaiti. Mutta Beckan jääminen kaupunkiin, Brooklynin, oli ollut järkytys. Hän sanoi: ”Minä lupasin kustantaa heille talon Montaukista, mutta eivät he suostuneet.” Sitten hän lisäsi: ”Saatpa nähdä että kohta Becka tekee etätöitä kotona.” Becka on töissä kaupungin sosiaalitoimessa ja minä sanoin, etten ymmärrä miten hän voisi tehdä työtä kotoa käsin, mutta William vain pudisti päätään. Beckan mies, Trey, opettaa runoutta apulaisprofessorina New York Universityssa, enkä minä tajunnut miten hänkään muka voisi opettaa kotoa. Mutta en sanonut mitään. Se tuntui jotenkin epätodelliselta; ihan niin kuin asia ei olisi koskettanut minua mitenkään.

VI

Kun me lopulta käännyimme moottoritieltä Maineeseen ja ajelimme kohti Crosbyn kaupunkia, taivas olikin äkkiä pilvessä; otin aurinkolasit päästä ja kaikki näytti todella ruskealta ja kalvaalta, mutta samalla kertaa mielenkiintoiselta. Tien vieressä niityillä oli runsaasti erilaisia ruskean sävyjä, ne olivat hiljaisia niittyjä. Sitten ajoimme kaupunkiin; pienellä mäenharjalla oli iso valkea kirkko ja tiilisiä jalkakäytäviä ja valkoisia puutaloja ja jokunen tiilirakennuskin. Oli se kaupunki jollain lailla viehättävä, jos sattui sellaisesta pitämään.

Minä en pitänyt.

Poikkesimme Bob Burgessin luona – hänellä oli iso tiilitalo keskellä kaupunkia. Pihapuut olivat harmaita, oksissa ei ollut lehtiä ja taivaskin oli synkkä. Bob tuli ulos ja jäi seisomaan pihatielle vähän kauemmas autosta. Hän oli iso harmaapäinen mies, jolla oli farkkukankainen paita ja lököttävät farkut, ja hän kumartui nähdäkseen meidät – William oli avannut ikkunan – ja Bob sanoi että avaimet olivat talon kuistilla ja hän neuvoi meille reitin talolle ja sanoi: ”Olette siellä siis karanteenissa kaksi viikkoa, niinkö?” Ja William sanoi kyllä, niin ollaan. Bob sanoi vieneensä talolle ruokatavaraa parin viikon tarpeiksi. Hän näytti oikein mukavalta mieheltä. Yritin kurkkia häntä Williamin ohitse, enkä voinut tajuta miksei William noussut autosta ja mikseivät he kätelleet, ja kun sitten ajoimme pois, William sanoi: ”Hän pelkää. Mehän

tulimme New Yorkista. Hänen mielestään me olemme saastuneita. Ja saatamme ollakin.”

*

Ajelimme pitkin kapeaa tietä, joka tuntui jatkuvan loputtomiin; tien poskessa kasvoi ikivihreitä havupuita, mutta kaikki muut puut olivat alastomia ja kun katsoin ulos auton ikkunasta, ällistyin näkemästäni. Molemmiin puolin tietä oli valtameri, mutta sellaista merta en ollut ikinä nähnyt. Vaikka taivas oli pilvessä, meri näytti uskomattoman upealta; missään ei näkynyt hiekkarantoja, vain tummanharmaita ja ruskeita kiviä ja piikkimäisiä havupuita, jotka näyttivät kasvavan kallionkielekkeillä. Tummanvihreä vesi pyörteili kivien ympärillä ja ylitse ja merilevä, joka oli kullanuskeaa, melkein kuin kuparista, huojauteli kallioita vasten aina kun vihreä merivesi loiskahti. Loput merestä oli tummanharmaata ja kauempana rannasta näkyi pieniä valkoisia vaahtopäitä, vain suunnaton meri ja taivas. Kurvasimme mutkan taa ja siellä pienessä poukamassa oli hummeriveneitä; taivas jatkui loputtomiin ja veneet: kaikkien kokka samaan suuntaan ja niiden takana avoin merenselkä – minusta se oli ihan oikeasti kaunista. Ajattelin: tämä se on oikea meri! Se oli minulle ihan vieras maailma. Vaikka jos totta puhutaan, olen aina vierastanut tuntemattomia paikkoja. Minä pidän kaikesta tutusta.

*

ELIZABETH STROUT (s. 1956) on kiitetty ja paljon luettu yhdysvaltalainen kirjailija. Strout voitti vuonna 2009 Pulitzer-palkinnon teoksellaan *Olive Kitteridge*, josta on tehty Emmy-palkittu tv-sarja. Pienoisromaani *Nimeni on Lucy Barton* oli monien muiden Stroutin teosten tavoin arvostelu- ja myyntimenestys. Suomessa kirjabloggarit äänestivät sen 2018 parhaaksi käännösosemaaniksi. Elizabeth Strout on koulutukseltaan juristi. Hän on Mainesta lähtöisin oleva pikkukaupungin tyttö, joka nykyään asuu New Yorkissa.

Mestarillisen Elizabeth Stroutin suosikkiahmo Lucy Barton pakenee koronaan entisen aviomiehensä Williamin kanssa – ja kokee elämänsä suurimman yllätyksen.

”Monumentaalin *Lucy meren rannalla* on Stroutin sävykkäin ja ehdottomasti liikuttavin teos.”

THE GUARDIAN

”Tämä romaani on kirjoitettu tuntumaan elämältä: siinä on sattumanvaraisuutta, yllätyksellisyyttä ja suuria oivalluksen hetkiä. Mutta taidettahan se on.”

THE NEW YORKER

Päällys: Laura Lyytinen • Alkuperäiskuvat: Istockphoto

9 789520 451509

www.tammi.fi

84.2

ISBN 978-952-04-5150-9